

Siyasi portretlər - Rəcəb Tayyib Ərdoğan

Şakir Əlifoğlu (Şakir Əlif oğlu Albalıyev) haqqında yazan, danışan söz-sənət sahibləri doğru olaraq onu folklorşünas alim, folklorun müxtəlif sahələrinin tədqiqatçısı kimi xarakterizə edirlər. Elə fəlsəfə doktoru adını almaq üçün "Azərbaycan nağıllarında şah obrazı" mövzusunda tədqiq edib və elmi əsərini uğurlu müdafiə ilə başa çatdırıb. Əlbəttə, mən də Şakiri folklor tədqiqatçısı kimi görürəm. Ancaq onun publisistik, jurnalistik fəaliyyətini də arxa planda qoymaq istəməzdəm. Çünki dövrün ən müxtəlif yönümlü hadisələrinə, xüsusilə müharibə ilə ilgili mövzularda daha çox önəm verir. Müxtəlif qəzetlərdə publisist yazılarla ardıcıl çıxışları göstərir ki, Şakirin özü də elə birinci növbədə jurnalistlik fəaliyyətinə sadıqdır. Bir neçə kitabın müəllifidir. Yazdıqlarında, yaratdıqlarında cəmiyyətin mənəvi problemlərini əsas götürür. Ən başlıcası, onun bütün əsərlərində Azərbaycan xalqının dəyərləri uca tutulur, dövrün dəyişən xarakteri fonunda dəyərlərin qorunması yolunda ən fəal mübarizələrdən biri kimi özünü təsdiqləyir.

Əlbəttə, hər bir söz-sənət adamı üçün özünü ifadə əsas şərtidir. Şakir də bir alim kimi tədqiqatlarında, publisist kimi ədəbi-publisist qeydlərində özünü ifadəyə çətinlik çəkmir. Amma müxtəlif yaş dövrlərində, zamanın kritik məqamlarında maraqlı şeirlərlə də duyğularını yazıya gətirə bilir. Sevgidə kamına çatmayan aşıq obrazı, özü də bu obrazın acınacaqlı taleyi onun şeirlərində sanki dövrü, zamanı ittiham edir. Vəfasız insanlara, xüsusilə sevgiyə oyuncaq kimi baxan adamcıqlara onun qəzəbi və nifrəti də bu şeirlərdə kifayət qədər aydın görünür. Şakir belə şeirlərində aşıq günahlandırır. Çünki özünün sədaqətinə, eşqin onun varlığında buraxdığı dərin və kədərli izini əsaslı olduğuna inanır. Bu səbəbdən də daha çox qarşı tərəfi - onun sevgisini qiymətləndirə bilməyən ideali qınayır. Zənnimcə, bu da aşıqlərə xas olan təbiətdir. Şakiri lirik şeirlərindəki aşıq obrazına yaxınlaşdıran, eyniləşdirən cəhətlərdən biri də budur.

Əlbəttə, Şakir lirik duyğularını şeirə ardıcıl gətirə bilər. Həm də onun bu tipli şeirləri çox səmimi alınır. Artıq qeyd etdiyim kimi məhz özünü yazdığı üçün səmimi alınır.

Ancaq Şakirin özünün yaş dövrləri ilə bağlı şeirləri də var ki, bunlarda da təbiilik və reallıq əsas götürülür. O hər yaş dövründə sanki ötüb-keçən günləri ilə vidalaşır. Otuz yaşını, qırx yaşını, əlli yaşını ağır ilə yola salır. Özü tam açıq etiraf etməsə də, sanki bu şeirlərdə istəyinə yetməyən bir insanın ağrı-acıları da duyulur. Söz yox, Şakirin şeirlərində yurd həsrəti də var, doğmalarının itkisindən təsirlənmə məqamları da az deyil, şəhid ruhlarına sonsuz ehtiramı əks etdirən poetik şeirlərində də onu çox hissiyatlı və duyğulu görürük. Ancaq bu qeydlərdə biz onun iki siyasi portret janrında yazdığı poetik düşüncələrə münasibət bildirməyi vacib hesab etdik. Bu siyasi portret şeirlərində Şakir dövrün iki görkəmli siyasi xadimini xüsusi sevgi hissləri ilə tərənnüm edir. Bunlardan biri Türkiyənin prezidenti, türk dünyasının sarsılmaz oğlu Rəcəb Tayyib Ərdoğanıdır. Digəri Azərbaycan xalqını bir çox siyasi-iqtisadi böhranlardan yan keçirərək, ən başlıcası,

Şakirin poetik düşüncəsi əsasında

ordu quruculuğu sahəsində atasından qalan ənənəni ardıcıl davam etdirən İlham Əliyevdir. O, inadlı mübarizələri ilə Azərbaycan xalqının mənəvi sınıqlıqdan çıxmasına nail ola bilmişdir.

İş burasındadır ki, Şakir əsil şair intuisiyası ilə hər iki siyasi qəhrəmanını ən ağır sınaqlardan daha əvvəl tərənnüm etmişdir.

Onun Ərdoğan haqqında şeirinə diqqət edək. Hamımızın yaxşı yadındadır; dünyanın məşhur siyasi avantüristi Fətulla Gülnin təşkilatçılığı ilə Türkiyədə dövlət çevrilişi cəhdi oldu. Özü də bu çevriliş uzun illər ərzində elə ustalılıqla, uzaqgörənliklə hazırlanmışdı ki, proses qarşısını almaz hadisə kimi görünürdü. Amma Ərdoğan cəsarətlə, yenilmədən xalq qarşısına çıxdı və xalqı mənən səfərbər etdi. İnsanlar birmənalı olaraq Ərdoğanı inandılar. Fətullah Gülnin təxribatı, demək olar ki, yerindəcə boğuldu. Doğrudur, itkilər də oldu. Fətullah təxribatına uyanlar tankı insanlarını da üstünə sürdülər. Ancaq Türkiyənin demokratiya ideali, qanuni hakimiyyətə inam hissi qalib gəldi. Beləliklə, Ərdoğanı biz demək olar ki, bütün parlaqlığı ilə həmin mübarizədə gördük. Bu parlaqlığın poetik mahiyyətini Şakir Əlifoğlu "Ey anası ər doğan!" adlı siyasi portret şeirində xüsusi bir çağırış ruhu ilə əks etdirdi.

Hiss olunur ki, Şakir ilk misralardanca bütün varlığı ilə inandığı Ərdoğanı ilham pərisinin qanadlı duyğuları altında alovlanan bir hisslə vəsf edir. Şeir Ərdoğanın ayrı-ayrı dövrlərdə proseslərə cəsarətlə, mətinliklə müdaxiləsini yada salan misralarla başlayır:

Ey anadan ər doğan
Rəcəb Tayyib Ərdoğan!
Sən doğuldun ər kimi,
Aslan kimi, nər kimi.
Türkiyənin yolunda
Mücahid əsgər kimi
Haqq savaşı apardın,
Sən ey böyük komandan
Rəcəb Tayyib Ərdoğan!

Müəllif Ərdoğanın mübarizəsini haqq savaşı adlandırır. Onun anadan ər doğulduğuna inamla tarixi gedişatı onun mübarizələri fonunda təsvir edir. Ən başlıcası, türk-Turan dünyasının tarixi (həm də az qala əfsanələşmiş) qəhrəmanlarını xatırlatmaqla Ərdoğanın qüdrətini sözün ecazkar gücü ilə hər kəsə sanki ilk dəfə səslənmiş kimi bəyan edir:

Metedən, Atılladan
Fatehlik dərəsi aldın,
Suriyada, Afrində
"Zeytun budağı" adlı

Uğurlu əməliyyat -
Hərbi qələbə çaldın.

Məlumdur ki, qərbin, xüsusilə ABŞ-ın haqsız müdaxilələri ilə şərqdə müharibə ocaqları alovlanıb. Bu müdaxilələr sayəsində Liviyada darımadığın edilib, İraq çöküb. Bu gün də Sudanda qırğın gedir. Suriyada müxtəlif güc qüvvələri üz-üzə gəlib. Şübhəsiz, tarix sübut edir ki, əgər qonşunun evində savaş gedirsə, qonşu onu seyrçi nəzərlə izləyə bilməz. Çünki tezliklə qonşunun evindəki savaşın ən müxtəlif tərəflərindən yanğınları digər qonşuların da ərazilərinə keçə bilər. Ona görə də Ərdoğan şərqdə baş verən olayların bir çoxuna seyrçi qalmaqdadır. Cəsarətlə müdaxiləyə rəvac verdi. Türk əsgəri sözün həqiqi mənasında özünün xilaskarlığı ruhu ilə Suriyada ağma-bozuna baxmayıb irəliləyən yabançı güclərin önünə çıxdı. O, Suriyanın xeyli hissəsinin işğalının qarşısını aldı.

Dünyanın hər yerində
Haqqın tənənəsi tək
Sevilərək ucaldın.
Sözü bir, sifəti bir
Siyasətsiz siyasət
Yürüdüün sən cahanda,
Siyasət dərəsi keçdin
Siyasi rəqiblərə,
Başına oyun açdın
Siyasi masonların,
Gizli simasını açdın
Riyakar oyunların.

Burada sanki müəllifin hisslərinin, duyğularının alovuna bürünmüş misralarının arasında türk əsgərinin özü ilə bir sırada savaşan Ərdoğanı görürük.

Ərdoğan bir siyasətçi kimi dünyanın siyasi oyunlarından çox məharətlə baş çıxara bilir. Hər hansı əməlin arxasında kimin durduğunu anlayır və buna çox sərrast, aydın hərəkətlərlə cavab verə bilir. Onun bütün müdaxilələrinin arxasında haqq və ədalət dayanır. Ona görə də hər hansı bir müdaxilədə Ərdoğanın mövqeyi geniş xalq kütlələri və ordu tərəfindən dəstəklənir. Şakirin həqiqi söz-sənət məharəti onun poetik ifasında Ərdoğanın obrazının görünən və görünməyən tərəflərini qabarıq şəkildə təqdim edə bilir. Şakir maraqlı ifadələr işlədir. O, Ərdoğanı siyasətsiz siyasət yürütməkdə məharət sahibi hesab edir. Bununla mənəsi o deməkdir ki, Ərdoğan həqiqəti müdafiə edir. Onun komandanlıq gücündə də məhz həqiqət özünü daha qabarıq göstərir. Zənnimcə, Şakir bunu siyasətsiz siyasət adlandırmaqda doğru mövqə tutur.

Şakirin bu şeirində maraqlı obrazlar var. "Zeytun budağı" adlı əməliyyatı yada salır. Bir qədər qərribə görünərsə də, zeytun budağı ifadəsinin özü maraqlı obraz kimi qavranılır. Axı çox qədim zamanlardan bəri zeytun budağı sülh rəmzi kimi qarşılanıb. Tərəflərdən biri zeytun yarpağı göndərsə, bu, qarşı tərəfi sülhə dəvət etməyə işarədir. Eyni zamanda Şakir Əlifoğlu tarixi Turan qəhrəmanlarını da xatırladır. Ərdoğanın cəsarətində, dönməzliyində həmin qəhrəmanların obrazını qabarıq şəkildə təqdim edir. Kimsəyə sirr deyil ki, Ərdoğan bu gün şeytanlıq

duygusu ilə şərq qarırdıranların qarşısında mətanətlə dayanan güclü ordu komandanı və eyni zamanda böyük Türkiyənin prezidenti kimi dayanır. Bu günlərdə Ərdoğanın maraqlı bir çıxışı səsləndi. O, ABŞ-ın təkidlə tələblərinə qarşı aydın bir şəkildə dedi ki, biz dünən dediyimiz sözü bu gün dana bilmərik. Çünki biz Türkiyəyik, biz qəbilə dövləti deyilik. Maraqlıdır ki, şeirdə də şeytan obrazı qabarıq keçir. Bu obraz özünün gizli qara niyyətləri ilə Ərdoğanı qarşı savaş meydanı açır. Ancaq Ərdoğan da çox böyük fəhm və çevikliklə şeytanın fitvası ilə baş verən əməllərin mahiyyətini vaxtında duyur və baş verən hadisələrə məqamındaca cavab verə bilir:

İnsanlığ dərəsi keçdin
Şeytanın fitvasından
Qan ilə çalxalanan
Bəşərə neçə kərə.
Türk-islam ordusunun
Yenilməz komandanı.
Dünyaya isbat etdin
Türkün türk olduğunu -
Sözündə, əməlinde
Şərə görk olduğunu;

Şairin də tərənnümündə əks-səda kimi səslənən duyğulardan oxucu belə bir qənaət hasil edir ki, şərə qarşı duran xeyir qüvvəsi olmasaydı, dünyanı şər bürüyürdü və insanlığın mahiyyəti itərdi. Bəlkə də yaşamağın bir qara qəpiklik dəyəri olmazdı. Ərdoğanın Şuşa bəyanatı, Azərbaycanın Ali Baş Komandanı İlham Əliyevlə birgə yürütdüyü siyasi xətt təkə Azərbaycan üçün yox, türk-Turan dünyasının birliyində də onun yerini, qüdrətini və gücünü təsdiq edir. Azərbaycan xalqının sevgisini müəllif əsərdə kifayət qədər dolğunluğu ilə ifadə edə bilmişdir. Onun qanadlı misralarının mahiyyətində Ərdoğanın həqiqət uğrunda savaşlarının tərənnümü oxucunun da ruhunu qanadlandırır:

Dünyada müsəlmanın
Haqsevər olduğunu,
Sülhərvər olduğunu,
Əməldə islamlığın
İnsanlığ olduğunu,
Xoşməslək olduğunu.
Ey babası türk kağan,
Ey anası ər doğan
Rəcəb Tayyib Ərdoğan!

Müəllif son dərəcə dəqiq poetik ifadə kimi Ərdoğanı "Anası ər doğan" adlandırır.

Bilmirəm Şakir "Ərdoğan" sözünün mifoloji qatdakı mənasını bilir, ya bilmir. Hər halda şeirin mahiyyətində mifoloji qatdan gələn mənənin da ifadəsini duymaq çətin deyil. Ərdoğan əfsanəvi, şərə qarşı çarpışan caynaqlı qartaldır. Və müəllif də onu elə mifoloji qatdan gələn mənəsi ilə birgə təqdim edir. Zənnimcə, Şakirin poetik intuisiya ilə vaxtında, yəni məlum hadisələrdən əvvəl qələmə aldığı "Ey anası ər doğan" şeiri özünün poetik məntiqini II Qarabağ müharibəsinin gedişatında və sonluğunda da təsdiq etdi.

Zənnimcə, müəllif "ey anası ər doğan" deməklə türkün yenilməz ruhunu təkə təqdim etmir, həm də tərənnüm edir.

Əli Rza XƏLƏFLİ